

Ylä-Savon Vesi Oy:n osakassopimuksen hyväksyminen

Tekninen lautakunta 22.05.2024 § 34
171/00.04.01/2024

Valmistelija: Tekninen johtaja

Ylä-Savon kunnat ovat selvittäneet vesihuollon yhteistyön mahdollisuuksia jo 1990-luvulta alkaen. Aiemmin selvitystyön painopiste oli talousveden hankinnan ja jakelun puolella, mutta myöhemmin selvitettiin myös jäteveden käsittelyyn ja koko vesihuollon hallintoon liittyviä asioita. Selvitystyön yksi johtajatuksista oli Ylä-Savon alueen asukkaiden, maatalouden ja teollisuuden vedensaannin turvaaminen muuttuvissa olosuhteissa.

Selvitystyön perusteella päätettiin perusta vuonna 2003 yhteinen tukkuvesiyhtiö Ylä-Savon Vesi Oy huolehtimaan osakaskuntien tukkuveden hankkimisesta ja siirrosta osakaskuntien verkostoihin. Yhtiön perustamissopimuksessa on lisäksi maininta mahdollisuudesta yhtiön toimialan laajentumiseen mm. jätevesipuolelle. Vuonna 2012 selvitettiin yhteistyömahdollisuuksia jätevedenpuhdistamisessa ja vesihuollon hallinnoinnissa, mutta selvitystyö ei johtanut konkreettiseen suunnitelmaan.

Vuonna 2020 valmistuneessa selvityksessä tarkasteltiin Ylä-Savon alueen vesihuollon operoinnin yhteistyömahdollisuuksia. Selvityksen perusteella ohjausryhmä päätyi ehdottamaan vesihuollon operointipalvelujen keskittämistä Ylä-Savon Vesi Oy:n toiminnan alle. Selvitystyötä jatkettiin ja vuonna 2022 valmistuneen operointiselvityksen lopputuloksena valmisteltiin operointisopimukset ja selvitettiin operointiyhteistyön järjestämisen organisoitumista.

Kunnat ovat käsitelleet operointiyhteistyön edistämistä luottamuselimissä, ja päätösten perusteella operointiyhteistyöhön olisi alkuvaiheessa osallistumassa kolme kuntaa: Iisalmi, Sonkajärvi ja Vieremä. Lapinlahden kanta operointiin osallistumiseen on tässä vaiheessa kielteinen. Kiuruvesi olisi mahdollisesti liittymässä operointipalvelun piiriin myöhemmin, kun kokemusta toiminnasta on karttunut.

Yhteistyön käynnistyminen pilot-tyyppisesti vaatii Ylä-Savon Vesi Oy:n osakassopimuksen ja yhtiöjärjestyksen sisällön tarkistamista. Nämä muutokset vaativat kaikkien osakaskuntien yksimielisen päätöksen.

Ylä-Savon Vesi Oy kilpailutti tehtyjen päätösten ja esisuunnitelmien pohjalta vesihuollon operointipalvelujen pohjalta vesihuollon operointipalvelujen pilotin käynnistämiseen tarvittavat asiakirjojen tarkistukset ja muutosehdotukset ja työhön valittiin Ramboll Finland Oy. Operointipalvelujen vaatimien asiakirjamuutosten valmistelua varten perustettiin ohjausryhmä, jonka kokoonpanosta päätettiin Ylä-Savon Vesi Oy:n hallituksen kokouksessa. Selvitystyö käsitti osakassopimuksen ja yhtiöjärjestyksen juridisten asioiden tarkastelun operointiyhteistyön pilotin käynnistämisen osalta. Työssä huomioitiin pilotoinnin käynnistämisen taloudelliset vaikutukset ja kustannusten tasapuolisen jakautumisen osakassopimuksen kannalta. Työn lopputuloksena on laadittu luonnokset uudesta osakassopimuksesta sekä yhtiöjärjestyksestä päätösehdotuksineen Ylä-Savon Vesi Oy:n ja osakaskuntien luottamuselimiä päätöksentekoa varten.

Osakassopimuksen muutokset

Operointiyhteistyön pilotin käynnistäminen Ylä-Savon Vesi Oy:n alla tukkuvesitoimintojen rinnalla ei edellytä Ylä-Savon Vesi Oy:n omaisuuden kasvattamista investoinneilla eikä omaisuuden siirroilla tai kaupoilla.

Osakassopimukseen lisätään kohdat, joissa määritellään periaatteet operointipalveluiden tuottamisesta sekä kustannusten ja vastuiden kohdentamisesta palveluita käyttäville laitoksille.

Nykyinen osakassopimus ja ehdot päivitetystä osakassopimuksesta ovat esityksen oheismateriaalina.

Osakassopimukseen nyt esitettävät muutokset eivät mahdollista Ylä-Savon Vesi Oy:n osakaslaitosten varsinaisen vesihuolto-omaisuuden kuten verkostojen ja jätevedenpuhdistamoiden siirtämistä Ylä-Savon Vesi Oy:n omistukseen, vaan ne pysyvät edelleen suoraan kuntien omistuksessa.

Ylä-Savon Vesi Oy:n omistusosuuksiin ei esitetä muutoksia.

Edellinen muutos Ylä-Savon Vesi Oy:n omistusosuuksiin on tehty, kun Varpaisjärjen ja Lapinlahden kunnat yhdistyivät ja Varpaisjärven vedenottamot ja yhdysvesijohdot siirrettiin Ylä-Savon Vesi Oy:lle. Perusteena oli merkittävä muutos käyttöomaisuuteen liittyvissä vastuissa sekä vedenkäytössä.

Ylä-Savon Vesi Oy:n nykyiset omistusosuudet vastaavat suhteellisen hyvin vedenkulutuksen jakautumista osakaskuntien kesken. Jos vedenkulutuksen perusteella omistusosuuksia koettaisiin tarpeellisiksi muuttaa, niin lähinnä Kiuruveden ja Vieremän osuuksia olisi tällöin hieman nostettava ja lisälmen laskettava. Tällaisen omistusosuuksien hienosäädöllä ei kuitenkaan olisi käytännön merkitystä, sillä Ylä-Savon Vesi Oy ei osakassopimuksen mukaisesti saa tuottaa voittoa enempää kuin yhtiön vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen, osakkaiden vesihuoltovelvoitteiden ja yhteiskunnallisten velvoitteiden sekä kehittämis- ja rakentamistoimien tarkoituksenmukainen hoitaminen vaatii. Yhtiö ei ole myöskään koskaan maksanut osakkailleen osinkoa. Omistusosuuksien muutos vaatisi kaikkien omistajakuntien yksimielisen päätöksen.

Hallituspaikoista on operointipilottiin osallistuvilla kunnilla puolet 4/8 silloin, kun kiertävä jäsenyys on Kiuruvedellä, muulloin operointipilottiin osallistuvilla kunnilla on yhden äänen enemmistö hallituksessa. Jos operointipilotin aikana halutaan säilyttää tuo hallituspaikkojen jako 4-4, niin helpoin keino olisi "jäädättää" kiertävä jäsenyys Kiuruvedelle ainakin pilotin ajaksi.

Yhtiöjärjestyksen muutokset

Ylä-Savon Vesi Oy:n yhtiöjärjestykseen ei ole operointipalveluiden aloittamisen vuoksi tarpeen tehdä muutoksia.

Operointipilotin taloudellisten vaikutusten tarkastelu

Operointiyhteistyön käynnistämisen taloudellisia vaikutuksia tarkasteltiin laatimalla Ylä-Savon Vesi Oy:lle talousennusteet kahdessa eri vaihtoehdossa:

Vaihtoehto VE 0 – nykyinen toimintalaajuus tukkuvesiyhtiönä
Vaihtoehto VE 1 – operointipalveluiden tuottaminen pilot-vaiheessa kolmelle osakslaitokselle

Ylä-Savon Vesi Oy:n taloudellinen tilanne on ollut vakaa ja yhtiö on toiminut viime vuodet voitollisesti varautuen edessä oleviin vesilaitos- ja verkostoinvestointeihin. Tukkuveden hinta on pysynyt pitkään vakaana. Yhtiöllä on aiempina vuosina tehtyjä investointeja varten otettua lainaa vielä n. 2,0 M€, joka tulee maksetuksi pois vuoteen 2026 mennessä. Yhtiö on käytännössä kuitenkin nettovelaton, sillä rahoitusomaisuus on 3,6 M€ eli selvästi suurempi kuin lainat.

Ylä-Savon Vesi Oy:n investoinnit tulevat joka tapauksessa kasvamaan vuodesta 2024 lähtien merkittävästi, kun kolme vesilaitosta uusitaan ja lisäksi ikääntyviä vesijohtoverkostoja aletaan saneerata. Näiden tukkuvesitoimintaan liittyvien investointien rahoittaminen edellyttää tukkuveden hinnan asteittaista nostamista tulevina vuosina.

Tämän vuoksi on ollut tärkeää ensin muodostaa nykyisen toimintamallin talousennuste ja määrittää tukkuveden hintakehitys, joka on toteutumassa joka tapauksessa operointipilotin alkamisesta riippumatta.

Taloudellisen tarkastelun yhteenvetona esitetään:

- Operointipalveluihin liittyvät toiminnot erotetaan talouden seurannassa ja kirjanpidossa omaksi kokonaisuudeksi, jolloin siitä aiheutuvat kustannukset voidaan kohdistaa kyseisiä palveluita käyttäviltä laitoksilta veloitettaviin palvelumaksuihin
- Operointipalveluiden käynnistäminen ei vaadi varsinaisia investointeja, sillä toimintaan käytetään osakaskunnilta ja asiakaslaitoksilta vuokrattavia tiloja ja kalustoa
- Operointiyhteistyöpilottiin osallistuvien vesihuoltolaitosten henkilöstö siirtyisi Ylä-Savon Vesi Oy:n palvelukseen entisin ehdoin, jolloin laitosten toimintamenoissa olleet henkilöstökulut siirtyvät Ylä-Savon Vesi Oy:n palveluliiketoiminnan alle.
- Myös vesihuoltolaitosten ostot (aineet, tarvikkeet, tavarat ja palvelut) sekä liiketoiminnan muut kulut siirtyvät Ylä-Savon Vesi Oy:lle
- Ylä-Savon Vesi Oy:n kirjanpidossa nämä kulut kohdistetaan laitoksittain omille tileille
- Ylä-Savon Vesi Oy laskuttaa asiakaslaitoksilta muodostuneita kuluja vastaavan summan palvelumaksuina aiheuttamisperiaatteen mukaisesti
- Operointipalveluiden pilot-vaiheessa Iisalmen, Sonkajärven ja Vieremän vesihuoltolaitosten operatiiviset toiminnot siirtyvät Ylä-Savon Vesi Oy:n hoidettavaksi. Näistä toiminnoista aiheutuvat kustannukset arvioidaan olevan ensimmäisen kolmen vuoden ajan nykyisellä tasolla eli yhteensä n. 5,5 milj. euroa, mutta sen jälkeen alkaisi yhteistoiminnasta muodostua asteittain synergiasäästöjä, jotka enimmillään olisivat n. 10 % alkuperäisestä kustannustasosta
- Palveluliiketoiminnan osuus Ylä-Savon Vesi Oy:n liikevaihdosta tulisi olemaan noin 2/3 (67 %) ja toimintakuluista noin 87 %
- Ylä-Savon Vesi Oy:n pääomakulut (poistot ja korot) muodostuvat edelleen yksinomaan tukkuvesitoiminnasta, jossa on kiinni paljon omaisuutta ja tarvitaan investointeja

- Palveluliiketoiminnasta ei muodostu juurikaan pääomakuluja, sillä omaisuus säilyy kuntien omistuksessa
- Operointipalvelut erotetaan Ylä-Savon Vesi Oy:n kirjanpidossa omaksi palvelusektoriksi ja sille laaditaan eriytetty tilinpäätös kustannusten kohdentumisen seuraamiseksi, mutta yhdistetään yhtiön lopullisessa tilinpäätöksessä
- Tukkuvesitoiminnan käyttömaksutuloista kertyneitä varoja ei saa käyttää operointipalveluiden rahoittamiseen eikä päinvastoin
- Osakassopimukseen lisätään kohdat, joissa määritellään periaatteet operointipalveluiden tuottamisesta sekä kustannusten ja vastuiden kohdentamisesta palveluita käyttäville laitoksille.

Nykyinen osakassopimus, ehdotus päivitetyksi osakassopimukseksi sekä yhteenvetoraportti operointiyhteistyön vaikutusten tarkastelusta toimitetaan lautakunnan saataville sisäiseen kokousportaaliin kokouksen oheismateriaalina.

Päätösesitys

Tekninen johtaja:

Tekninen lautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että hyväksytään Ylä-Savon Vesi Oy:n osakassopimukseen tehtävät lisäykset, jotka mahdollistavat Ylä-Savon Vesi Oy:n aloittamaan operointipalveluiden tuottamisen Ylä-Savon Vesi Oy:n osakkaiden omistamille vesihuoltolaitoksille, jotka kukin päättävät itsenäisesti operointipalveluiden hankkimisesta ja palvelusopimuksen tekemisestä Ylä-Savon Vesi Oy:n kanssa.

Päivitetty osakassopimus tulee voimaan, kun kaikki osakkaat ovat sen hyväksyneet lainvoimaisilla päätöksillään ja allekirjoituksillaan vahvistaneet.

Osakassopimuksen allekirjoittajaksi valtuutetaan kunnanjohtaja ja tekninen johtaja.

Asian käsittely:

Ennen asian käsittelyä Kari Vornanen ja Ulla Vornanen ilmoittivat olevansa esteellisiä yhteistöjäävyyden perusteella ja he poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi. Pöytäkirjanpitäjänä tämän pykälän ajan toimi Ville Kamaja.

Päätös

Tekninen lautakunta:

Tekninen lautakunta yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
